

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

**PAMIĘĆ CHWILI,
KTÓRA NAS SAMYM SOBIE
WRÓCIŁA...**

**WYKŁADY TRZECIOMAJOWE
W TRYBUNALE KONSTYTUCYJNYM
W LATACH 2000-2016**

REDAKTORZY:

Andrzej Rzepliński

Krzysztof Budziło

Adam Jankiewicz

WARSZAWA 2016

Przygotowanie materiałów do publikacji:

Zespół Prezydialny Trybunału Konstytucyjnego

Redakcja i korekta:

Biblioteka Trybunału Konstytucyjnego

Ilustracja na okładce:

szkic Jana Piotra Norblina de la Gourdainie,
Uchwalenie Konstytucji Trzeciego Maja 1791 r.
(ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie)

Zdjęcie na stronie tytułowej:

Jan Bogacz

ISBN: 978-83-87515-85-0

Copyright by Biuro Trybunału Konstytucyjnego, Warszawa 2016

Skład, druk i oprawa:

Pracownia C&C Sp. z o.o.
www.pracowniacc.pl

SPIS TREŚCI

Andrzej Rzepliński

Wydobywając nowe znaczenia starej Konstytucji. Wstęp 7

Rok 2000

Tadeusz Mazowiecki

Polskie tradycje konstytucyjne dziedzictwem współczesnego państwa prawnego 13

Rok 2001

Leszek Kołakowski

O prawie naturalnym 17

Rok 2002

Józef A. Gierowski

Powstawanie społeczeństwa obywatelskiego w Pierwszej Rzeczypospolitej .. 25

Rok 2003

Norman Davies

Konstytucjonalizm to ważna sprawa 37

Rok 2004

Ralf Dahrendorf

Europejskie państwo narodowe 47

Rok 2005

Aleksander Kwaśniewski

Rzeczpospolita dobrem wspólnym wszystkich obywateli – refleksje na tle funkcjonowania Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. 59

Rok 2006

Andrzej Sulima-Kamiński

„Nic o nas bez nas” a Konstytucja 3 Maja. Społeczeństwo a Rząd 67

Władysław Stróżewski

Ojczyzna to dynamiczna struktura aksjologiczna 77

Rok 2007

Henryk Samsonowicz

Konstytucja 3 Maja w życiu siedmiu pokoleń 87

Alfredas Bumblauskas

Konstytucja 3 Maja a amnezja historyczna Litwy i Polski 91

Rok 2008

James B. Collins

„Wschód” uczy „Zachód”: wpływ polskiej myśli konstytucyjnej na kulturę prawną w zachodnim świecie w latach 1572-1810 103

Richard Butterwick

Konstytucja 3 Maja na tle nowożytnej Europy. Synteza republikanizmu i monarchizmu 133

Rok 2009

Danuta Hübner

Polska w Unii Europejskiej – kilka refleksji w Świąto Trzeciego Maja 149

Vassilios Skouris

Wprowadzanie wiążącej karty praw dla Unii Europejskiej:
Czy można zapewnić harmonijne współistnienie trzech równoległych systemów ochrony praw podstawowych? 155

Rok 2010

Leszek Garlicki

Myśląc – Trzeci Maja 169

Jean-Paul Costa

Wpływ Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na wewnętrzne porządku prawne 175

Rok 2011

Henryk Olszewski

Polskie drogi do Konstytucji marcowej 185

Rok 2012

Johannes Masing

Miejsce Konstytucji 3 Maja w historii nowoczesnej państwowości konstytucyjnej	195
---	-----

Rok 2013

Petro Stecjuk

Ukraińskie spojrzenie na Ustawę Rządową z 1791 r.	209
--	-----

Rok 2014

Moshe Rosman

Problem Żydów w Konstytucji 3 Maja	219
--	-----

Rok 2015

Karin Friedrich

Rola i znaczenie Prus Królewskich w życiu politycznym i intelektualnym Rzeczypospolitej w XVIII wieku, szczególnie w dobie reform ustrojowych	231
---	-----

Rok 2016

Adam Zamoyski

Reakcje na reformy ustrojowe Rzeczypospolitej w II połowie XVIII w. we współczesnym piśmiennictwie brytyjskim	255
---	-----

BIOGRAMY AUTORÓW	267
------------------------	-----

ANEKS

Ustawa Rządowa	291
Deklaracja Stanów Zgromadzonych	301
Zaręczenie wzajemne Obojga Narodów	303